

Diploma Karla VI. obitelji Stockhamer iz 1713. godine

Levatić, Tena

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:645044>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-27**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET U RIJECI
RIJEKA

Tena Levatić

DIPLOMA KARLA VI. OBITELJI STOCKHAMER IZ 1713.
GODINE

- završni rad –

RIJEKA, 2021.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET U RIJECI
RIJEKA

Diploma Karla VI. obitelji Stockhamer iz 1713. godine

- završni rad-

STUDIJ: Dvopredmetni studij povijesti i njemačkog jezika i književnosti

MENTOR: doc. dr. sc. Maja Ćutić Gorup

AKADEMSKA GODINA: 2020./2021.

STUDENT: Tena Levatić

Rijeka, rujan 2021.

SAŽETAK

Primarni izvor korišten za izradu ovog rada je Diploma kojom Karlo VI. potvrđuje grb i plemstvo obitelji Stockhamer 1713. godine pod arhivskom oznakom HR-DA VŽ-118. ZBIRKA GRBOVNICA, koju mi je na korištenje stavio Državni arhiv u Varaždinu. Cilj rada je prijepis i prijevod diplome kojom Karlo VI. potvrđuje grb i plemstvo obitelji Stockhamer. Diploma je pisana novovjekovnom njemačkom goticom, na njemačkom jeziku. Sadržaj diplome prostire se na petnaest stranica te je izvana presvučena crvenom baršunastom tkaninom. Cilj rada je otkriti što piše u diplomi (prijepis i prijevod), istražiti životopis Franza Stockhamera, utvrditi povijesni okvir i događaje u navedenom razdoblju i zašto je Franz Stockhamer dobio potvrdu grba i plemstva. Radi boljeg razumijevanja diplome važno je utvrditi povijesni okvir i događaje u navedenom razdoblju, zatim otkriti tko je Franz Stockamer i zašto je dobio potvrdu grba i plemstva. Diploma je analizirana pomoću pomoćnih povijesnih znanosti. Navode se i jezične značajke diplome, kako se odvio razvitak njemačkog jezika i na koje razlike nailazimo u odnosu na današnji njemački jezik. Na kraju rada, u prilogu, nalazi se naslovna strana te tekst isprave.

Ključne riječi: *diploma, Franz Stockhamer, njemački jezik, car Karlo VI., 1713. godina, novovjekovna njemačka gotica*

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. POVIJESNI KONTEKST NASTANKA DIPLOME.....	2
3. OBITELJ STOCKHAMER	4
3.1. Franz Stockhamer	4
4. PRIJEPIS DIPLOME	5
5. PRIJEVOD DIPLOME	15
6. OPIS DIPLOME.....	25
6.1. Jezične značajke diplome.....	27
7. ZAKLJUČAK	29
8. LITERATURA.....	30
9. PRILOZI.....	31

1. UVOD

U završnom radu je obrađena diploma kojom car Karlo VI. potvrđuje grb i plemstvo obitelji Stockhamer 1713. godine. Diploma je analizirana pomoću pomoćnih povijesnih znanosti. S obzirom da do sada diploma nije bila objavljena, cilj istraživanja mi je bio otkriti što piše u njoj, istražiti obitelj Stockhamer, životopis Franza Stockhamera te sagledati okolnosti i događaje iz tog vremena i objasniti zašto im je ponovno potvrđen grb i plemstvo.

Kao primarni izvor koristila sam diplomu kojom car Karlo VI. potvrđuje grb i plemstvo obitelji Stockhamer koju mi je na korištenje stavio Državni arhiv u Varaždinu. Tijekom pisanja rada postojale su određene prepreke, a jedna od najvećih je uz prijevod diplome bila saznati podatke iz života Franza Stockhamera i njegove obitelji. Mnogo informacija o Franzu Stockhameru sam pronašla u knjizi „*Historisches Lexikon Wien*“. Prije same analize diplome opisala sam povijesni okvir u kojem je diploma nastala. Zatim slijedi prijepis te prijevod diplome kako bismo utvrdili što u njoj piše i o čemu se radi. Sama diploma pisana je njemačkom goticom iz 18. stoljeća. Iako nisam imala većih problema oko prijepisa, naišla sam na nekoliko problema tijekom prijevoda same diplome na hrvatski jezik. Nakon prijepisa i prijevoda napravila sam analizu diplome te opisala jezične značajke diplome.

2. POVIJESNI KONTEKST NASTANKA DIPLOME

Razdoblje u kojem je izdana diploma obitelji Stockhamer 1713. godine obilježeno je ponajprije ratovima i borbama za prijestolje (borba za španjolsko i poljsko nasljeđe). Ranije 17. stoljeće su obilježili vjerski ratovi, netolerancija te bolesti kao primjerice kuga. Religijski ratovi su znatno oštetili veći broj država, trgovina, te su polja i sela bivala zapuštena i dolazilo je do pljački. Vjerski rat koji je važno spomenuti je Tridesetogodišnji rat (1618.-1648.). Jedan od uzroka Tridesetogodišnjeg rata je odbijanje Rudolfa II. da potvrdi religijske odredbe koje su određene mirom u Augsburgu¹. Taj vjerski rat je završio 24. listopada 1648. godine Westfalijским mirom. Tim mirom je potvrđen već raniji Augsburski mir te je osim katoličke i luteranske priznata i kalvinistička vjeroispovijest. Caru su i oduzete određene ovlasti, primjerice ubiranje poreza, objava mira i objava rata.² Pred kraj sedamnaestog stoljeća nastala je i protufrancuska koalicija, poznata pod imenom Veliki savez ili Augsburska liga. U tom savezu su bile Nizozemska, Engleska, Španjolska, Švedska. Trzaji su počeli oko 1688. godine te nakon što je Luj XIV. nekoliko puta poražen na moru, godine 1697. dolazi do mira u Rijswijku. Prema odredbama tog mira Luj XIV. morao se odreći svega što je osvojio nakon mira u Nijmegenu te je morao priznati Vilijama III. kao engleskog kralja.³

Osamnaesto stoljeće obilježava početak prosvjetiteljstva, razdoblje tolerancije, slobode, napretka i stalnog rasta stanovništva, ponajviše na području sa slabim gospodarstvom. No unatoč ulasku u novo stoljeće dolazi i do novih sukoba. Španjolski kralj Karlo II. nije imao muških nasljednika te time izumire loza španjolskih Habsburgovaca.⁴ Pošto nekoliko kandidata žele to prijestolje te u nadi da se izbjegnju sukobi, Karlo II. je postigao 1698. godine prvi dogovor o podjeli. Taj dogovor je išao u korist bavarskog izbornog kneza. Sljedeći dogovor o podjeli je bio 1700. godine te taj dogovor ide u korist Leopoldovog sina Karla. Karlo II. je nakon svoje smrti oporučno ostavio sve Filipu Anžuvincu.⁵ Tim činom dolazi do neslaganja i sukoba. Formiraju se dvije zaraćene strane, Veliki Savez (Carstvo, Holandija, Engleska, Prusija) protiv Francuske i Španjolske. Bitka za španjolsko nasljeđe je trajala od 1700. do 1714. godine. Francuska je doživjela poraz u Höchstädtu, Ramilliesu, Torinu te se nakon tih poraza povlače unutar svojih granica.⁶ No nakon smrti cara Josipa I. nestaje pravi smisao rata. Pošto

¹ BERTOŠA, 2004., 75-76

² ISTO, 2004., 82

³ ISTO, 2004., 105

⁴ POVIJEST 11, 2008., 176-182

⁵ BERTOŠA, 2004., 106

⁶ ISTO, 2004., 106-107

je sukob izbio zbog donošenja ravnoteže, sada bi pobjeda saveznika poremetila željenu ravnotežu. Cara Josipa I. je naslijedio brat, nadvojvoda Karlo.⁷ Rat je završen ugovorom u Utrechtu 1713. godine te ugovorom između Karla VI. i Luja XIV. u Rastattu 1714. godine. Prema jednom i drugom ugovoru Filip V. je postao španjolski kralj, no mora se odreći prava na francusku krunu, Španjolska je prepustila Habsburškoj Monarhiji Nizozemsku, Sardiniju, Milano, Napulj.⁸

Karlo VI. je 1712. godine okrunjen krunom sv. Stjepana na Požunskom saboru. Car Karlo VI. je imao dvije kćeri. U želji da im osigura vlast ukinuo je Salijski zakon prema kojem žene nemaju pravo na prijestolje te je 1713. godine donesena Pragmatička sankcija. Na temelju te sankcije osigurano je pravo vladanja ženskih osoba u slučaju izumrća muških nasljednika. Hrvatsko plemstvo je strahovalo od Mađara i stranaca u Slavoniji te se oni prvi odlučuju na prihvaćanje pragmatičke sankcije.⁹ Također u osamnaestom stoljeću, osim Rata za španjolsko nasljeđe odvijao se i Rat za poljsko nasljeđe te rat protiv Osmanlija. Naravno u sukobu s Osmanlijama važno je i napomenuti mir u Požarevcu 1718. godine. Na temelju tog mira je sultan morao dati caru dio Banata, Srbije s Beogradom te dio Moldavije¹⁰.

Car Karlo VI. je diplomom 20. veljače 1713. godine potvrdio već ranije stečeno plemstvo. U diplomi se spominje kako je plemstvo i grb već ranije dodijelio i potvrdio car Karlo V. te je kasnije i car Rudolf II. potvrdio grb i plemstvo. Spominje se i kako je car Leopold I. 20. kolovoza 1701. godine potvrdio plemstvo i grb.

⁷ BERTOŠA, 2004. 107

⁸ ISTO, 2004., 106- 121

⁹ POVIJEST HRVATA, 2005., 236-241

¹⁰ BERTOŠA, 2004., 118-119

3. OBITELJ STOCKHAMER

Diplomom iz 1713. godine car Karlo VI. potvrđuje grb i plemstvo Franzu Stockhameru. U diplomi se spominje predak Johann Stockhamer koji je bio oko 1417. godine u plemenitoj službi Wilhelma Bavarskog. Spominje se i Leonard Stockhamer. Njemu, a i njegovoj djeci i drugim nasljednicima je car Karlo V. 1524. godine potvrdio grb i plemstvo. Car Rudolf II. je također potvrdio grb i plemstvo u 1578 .godini Hansu Stockhameru. On, njegova djeca i nasljednici također su mogli uživati u pravima koja su došla s određenim privilegijama. Nakon toga je i car Leopold I. 1701. godine potvrdio ta ista prava Franzu Stockhameru te je kasnije isto učinio i car Karlo VI.

3.1.Franz Stockhamer

Franz Stockhamer rođen je u Salzburgu, no godina rođenja nije poznata. Franz je bio liječnik, čak i osobni liječnik cara Leopolda I.. Godine 1680. stekao je naslov dr. med., a 1682. godine bio je profesor na Sveučilištu u Beču.¹¹ Između 1687. i 1688. godine bio je dekan medicinskog fakulteta u Beču, a 1700. i 1701. godine postao je rektor Bečkog Sveučilišta. Franz je 20. kolovoza 1701.godine uzdignut u čin viteza.¹² Uzdignut je zbog svojih nesebičnih djela tijekom epidemije kuge 1679. godine te opsade Beča od strane Osmanlija 1683. godine. Od 1708. do 1713. godine Franz je bio vijećnik donje Austrijske državne vlade. Franz Stockhamer je posjedovao vinograde na Rennwegu, u Gaisruckeu i Lampfleischbrunneu, koje je oko 1697. godine prodao princu Eugenu Savojskome. U Beču je sagrađen 1697. godine dvorac (Modenapalais: 3., Beatrixgasse 29), koji je do 1786. godine ostao u posjedu njegovih potomaka¹³. Franz Stockhamer je umro 12.05.1721. godine u Brnu u Češkoj. ¹⁴

¹¹CZEIKE, 2004., 352

¹²ISTO, 2004., 352

¹³ISTO, 2004., 352

¹⁴ISTO, 2004., 352

4. PRIJEPIS DIPLOME

PRVA STRANICA

- (1) Wir Carl
- (2) der Sechte von Gottes gnaden
- (3) Erwöhlter Röm: Kaißer zu allen
- (4) Zeiten Mehrez des Reichs, König
- (5) in Germanien, zu Castilien, Arragon
- (6) Legion, beedez Sicilien zu Hierusa-
- (7) Lem, Hungaren, Boheimß, Dalma-
- (8) tien, Croatien, Sclavonien, Navarra,
- (9) Granaten, Tobleto, Valenz, Gallicien,
- (10) Majorica, Sevilien, Sardinien, Corduba,
- (11) Corsica, Murcien, Giennis, Algarbien
- (12) Algezieren, Gibraltar, der Canarischen
- (13) und Indischen Insulen und Terrafir-
- (14) ma des Oceanischen Meers, Ertzherzog
- (15) zu Östereich, Herzog zu Burgund, zu
- (16) Brabant, zu Maijland, zu Steijz, zu Cärn-
- (17) ten, zu Crain, zu Limburg, zu Lützenburg,
- (18) zu Geldern, zu Wirtenberg, Ober: und Ni-
- (19) der Schlesien, zu Calabrien, zu Athen und
- (20) zu Neopatrien, fürst zu Schwaben, zu

DRUGA STRANICA

- (1) Catalonien und zu Asturien, Marggraf des
- (2) heij: Röm: Reichs zu Burgau, zu Mähren
- (3) Ober: und Nider Laußnitz, Gefürstetez Graf
- (4) zu Habssurg, zu Flandern, zu Tijrol, zu Pfird
- (5) zu Kijburg, zu Görtz, und zu Arthois, Landgraf
- (6) in Elsas, Marggraf zu Oristanij, Graf zu

(7) Gotzianj, zu Namur, zu Russilion, zu Ceri-
(8) tania, herr auff der Windischen Marck,
(9) zu Portenau, zu Biscaja, zu Molins, zu
(10) Salins, zu Tripoli und zu Mechlen.
(11) Bekenner für uns und unßere Nach-
(12) kommen ahm heijligen Röme: Reichs auch al-
(13)len und soern Erbkönigreichen, fürstenthumbe
(14) und Landen öffentlich mit dießen Brieff und
(15) thun fund aller und ieder männiglichen, wiewohl
(16) die höhe der Römischen Kaißerlichen Würdig-
(17) keit, darein der Altmächtige Gott uns,
(18) nach seineer vätterlicher vorsehung, gesetzt hatt,
(19) durch Macht ihres erleuchten Throns mit vielen
(20) Herzlichen und Edlen Geschlechtern geziert isst,

TREĆA STRANICA

(1) jedoch weijl solche Kaijserliche hochheit, iemehr
(2) die adliche Geschlechtere, ihrem adlichen Herkom-
(3) meen, Tugend und verdiensten nach, mit Ehren, Wür-
(4) den, und Wohlthaten begabt werden, ie Herzlicher
(5) der Trohn Kaijserlicher Maijestät glanzet und
(6) soheinbarer gemacht wird, auch die underthane
(7) durch erfandnus Kaijßerlicher mildigkeit, zie
(8) deßto mehrerer schuldiger gehorsamben ver-
(9) haltnus, Ritterlichen und redlichen Daten und
(10) beständigen trewen diensten bewegt und veruhr-
(11) sacht werden; Und Wir dan, aus ietzt berühr-
(12) ter Kaijserlicher hochheit, angebohrner güte
(13) und milde, geneigt sein, aller und ieder unse-
(14) rer und des Heijligen Römlischen Reichs, auch
(15) aller unßerer Erbkönigreichen, fürstenthum-
(16) ben und Landen underthanen und getrewen Ehr,
(17) Würde, auffnehmen und wohlstand zu betracht

- (18) und zu befördern, So seind wir doch mehrers
(19) begierlich und gewogen, dern ienigen nahmen
(20) und Stammen, auch geschlecht nicht nur in noch

ČETVRTA STRANICA

- (1) höhere Ehr und Würde zu erheben und zu setzen
(2) sonderen sie auch darinnen und ihre alt herge-
(3) brachte Privilegia, follglich dardurch erwurbene
(4) Recht und gerechtigkeit zu bekräftigen, die neben
(5) dem, das Sie guten alten adlichen Herkommens
(6) seind, sich auch in unßern und der Heijligen Rö-
(7) mischen Reichs sowohl, als unßerer Erbkönig-
(8) recihen, fürstenthumben und Landen obliegen-
(9) den wichtigen Sachen und geschäften mit under-
(10) thänig: trew: und gehorsamssten diensten vor an-
(11) dern standhafftig, willig und verdient machen und
(12) erzeigen.
(13) Wann wir nun gnädlich angesehe
(14) wahrgenomhen und insonderheit Betrachtet, was-
(15) maßen/: nachdem unßer Rider Österreichischer
(16) Regierungs: habt und des Reichs lieber getrewer
(17) Frantz Edler von Stockhamer Ritter
(18) auff angewändtes beständig und fleisiges nach-
(19) forschen, in mehrere erfand: und erfarnus auch
(20) endlichen auff den grund gelangt und glaub-

PETA STRANICA

- (1) würdiger, wiesen, wiewas seine großeltern nicht
(2) nur eines alten adlichen Stands und Gekommens
(3) gewesen, sondern auch nahmhauffte adliche dien-
(4) ste und Ehren Stelle Loßwürdig vertretten:/ desse
(5) ur ur ur Grosvatter Johann Stockhamer beij her-

(6) zogs, Wilhelm in Bajirnhoff um das Jahr vier-
(7) zeben hundert Siebenzig und also mehr dan Hun-
(8) dert Jahren in adlichen bedienungen, desse ur
(9) ur Grosvater Leonard Stockhamer aber beij Weij-
(10) land unserm herzn Bettern weglant Kaijser
(11) Carl dem fünfften in solochen gnaden und Ver-
(12) diensten gestanden, das von demselben vermit-
(13) tel seines gnadenbrieffs de Dato zu Nürnberg
(14) den zehenten Martij im Jahr fünftzeben hundert
(15) vier und zwanzig~ thme und seinen Ehelichen
(16) Leibs Erben und dernselben Erbens Erben verschie-
(17) dene ahngemeine Privilegia ertheijlt, vermög
(18) dern Er Leonard Stockhamer und dieselbe sei-
(19) ne Erben alle und ihr jegliche Kaiserliche
(20) und des Reichs Leben, die sie ietzt haben undt

ŠESTA STRANCICA

(1) künfftig erwerben, erfansen, oder sonst in ande-
(2) re weeg ahn sich bringen, ihren Söhnen, Töchtern
(3) und Eheconsortinen, oder allen und ieden ande-
(4) ren Persohnen, wan Sie wollen, samment: oder
(5) sonderlich, gar, oder zum Beijlgeben, verschrei-
(6) ben, vermachen, verpfänden, oder verändern mo-
(7) gen, wie solch alles mehrern innhalts, in obernan-
(8) ten Carolinischen sreijbeits Brieff von wortt zu
(9) wortten geschrieben stehet, der dan gleichen
(10) maßen von seinem Nachfolger ahm Reich
(11) unserm auch Lieben Bettern Wegland Kaijser
(12) Rudolpho dem andren, auff underthänigste
(13) ansuchen des Supplicantens urgrosvatte-
(14) ren Hans Stockhamer zu frag den zebenten
(15) Novembris A. fünftzeben hundert acht und
(16) siebenzig durch und durch nicht allein bekräff-

- (17) tiegt und bestättiget, sondern auch anstatt
(18) des Ihme vorhien zum Sieglen erlaubtgewe-
(19) senen blawen, von der zeitt ahn das rothe
(20) wachs zu gebrauchen, vergunstiget, sodas

SEDMA STRANICA

- (1) solch alten adlichen Standswegen, unsere
(2) Königliche und Ihur Böheimbische Landstän-
(3) de bewogen worden vorgedachten unsern Regie-
(4) runs habt unter die alte Geschlechtere dern-
(5) selben Ritter Standes nicht allein auff: und ahn-
(6) zu nehmen, sondern auch den Privilegien
(7) Rechten und gerechtigkeiten mitgeniesen zulaße.
(8) Darumb und dießer, auch anderer
(9) ursachen wegen, seind Wir dern von obernan-
(10) unserm Regierungs habt der Nider Östreich
(11) Landen Frantz Edlen von Stockhamer
(12) umb unser Ertzhaus erworbener fürtzccfsich
(13) verdiensten willen, nicht ohnbillig und zumah-
(14) len, aus Selbst aigner bewegnus und antrieb, in
(15) sonderheit, das dessen Grosvatter Alexander
(16) Christoph in unßern Erbkönigreichs hunga-
(17) ren wider den Erbfeind Christlichen Nahmens
(18) vor Erlasein leben rühmlich gelauben, verahn-
(19) laßet worden, nicht nur deßen von seinen Vor-

OSMA STRANICA

- (1) Eltern bereits von einigen hunder Jahren herge-
(2) bracht: und fortgeführten alt adlichen Standt,
(3) wie nicht wieder auch den von unsers in Gott
(4) ruhenden freundlich geliebtesten herrn Vatters
(5) Kaijßers Leopoldi Maij: und Ihn, aller glor-

(6) würdigsten andenckens, im Jahr Siebenzehnen
(7) hundert und eins, unter dato den zwanzigste
(8) Augusti bestätigten alten Ritterstand, nebst
(9) dem Ehrenwortt Edel, sondern auch beede von
(10) allerhöchstseligst gedachten Kaijßer Karl dem
(11) fünfften und Rudolpho dem andern respee er-
(12) langt: verbessert: und bestätigte gnaden: und
(13) freijheijts Brieffe hiemit auffs newe zu bekräff-
(14) tigen und zu bestättigen, bekräftigen undt be-
(15) stättigen dieselbe auch alsohiemit, das er
(16) Edler von Stockhamer, seine Eheliche
(17) Leibs Erben und dernselben Erbens Erben die
(18) darinn enthalten Privilegia, Recht und gerech-
(19) tigkeiten in allen ihren Articulen, Puncten,
(20) Clausulen, Inhalt, main: und begreiffunge,

DEVETA STRANICA

(1) von Römischen Kaijserlicher macht volkom-
(2) menheit, was Wir, von Recht und Billigkeit
(3) wegen, daran zu bestättigen haben, alles ih-
(4) res innhalts, vollkommentlich genießen, auch
(5) von Uns und unßern Nachkommen ahm Reichs
(6) dabeiß allerdings geschützt und gehandhabtwer-
(7) den sollen und mögen.
(8) Und gleichwie beiß obernanter Nach-
(9) forschung des alt adlich Stockhamerischen
(10) hergebrachten und glaubwürdiger wie senen
(11) Geschlechts, auch billig ist, das seiner Vorelte-
(12) ren geführtes Wappen in dießem unßern Kaij:
(13) Bestättigungs Brieff mit angezogen werde, al-
(14) so haben Wir dasselbe, umb seiner, zu unsermal-
(15) ler gnädigsten wohlgefallen gereichender verdien-
(16) sten willen, gleicher gestalt nicht nur bestättigt

(17) und bekräftigt, sondern auch mit einiger maße
(18) auff den Stockhamerischen nahmen alludieren-
(19) den Zaichen nachfolgender gestalt vermehret

DESETA STRANICA

(1) und verbessert, als da ist ein vieringabgetheijl-
(2) ter Schild, deßen lincker untere: und rechter obe-
(3) re theijlweis, oder silberfarbig, in dern unterem
(4) feld ein Stock, worauff zweijstreichende falcken
(5) gefallen, sodas einer unten auff dem rucken lie-
(6) gend und der andere oberhalb, in oberfeld recht-
(7) er Sejths aber ein zum flug gegen die lincke Sejth
(8) gewänter gecröhnter Alder, in rechten unteren
(9) blauen feld ein auff einem Weingenden gegen
(10) die rechte Sejthe gewandten weißen Pferd sitzen-
(11) der rothgekleideter Reuther zu sehen, der in sei-
(12) ner rechten hand auffrechts einen Streijthammer
(13) haltet, und lincker oberetheij goldfarbig, der mit
(14) einem schwarzen balcken überzweg durchschnit-
(15) ten, in der mitten dießes Schilds ist ein silberfar-
(16) biges hertzchild, darinnen ein Büffelskopf
(17) mit einem durch die nasen gezogenen vergolde-
(18) nen Ring vorgestellet wird, auff ernantem Schild
(19) stehen zweij offene adliche Turniershelme beede
(20) geziert mit goldenen Erobnen, anhangenden

JEDANAESTA STRANICA

(1) das nuhn für bashien mehrgedachte Edle von
(2) Stockhamer ihr uralthergebrachte Wappen
(3) in allen und ieden ehrlichen Sachen und geschäft-
(4) ten zu Schimpf und erst im Stürmen, Streijthen,
(5) Kämpfen, Turnieren, Gestecken, Gefechten, Rit-

- (6) tersspielen, Feldzügen, Pannieren, gezellten auff-
- (7) schlagen, Insieglen, Pettschafften, Kleijnoden, Be-
- (8) gräbnusen, gemählden und sonst an allen an-
- (9) deren Orthen, nach ihren Ehren, nothurfften, wil-
- (10) len und gefallen als andere unßere des heijli-
- (11) gen Röm: Reichs rechtgebohrne Lebens: und Tur-
- (12) niers genoßene Ritter und uralte Edelleuthe
- (13) frewen, gebrauchen und genießen, sich deßen
- (14) gleicher maßen erfrewn, gebraucheben undt
- (15) geniesen sollen und mögen, von allermänniglich
- (16) ohnverhindert.
- (17) Gebiethen hierauff allen und nicht iede
- (18) Curfürsten, fürstengeist: und weldlichen, Prae-
- (19) laten, grafen, freijen, herzn Rittern, Knechten

DVANAESTA STRANICA

- (1) Landmarschallen, Landshaubtleuthen, Landvög-
- (2) ten, haubtleuthen, Vitzdomben, Bögten, Pflegern,
- (3) Bermeesern, Ambtleuthen, Landrichtern, Schult-
- (4) beijsen, Burgermeijstern, Kundigern dernWappe
- (5) Ehrenholden, Persevanten, Richtern, Rächten, Bur-
- (6) gern, Gemeinden und sonst allen andern usern
- (7) und des Reichs, auch aller unserer Erbkönigreich
- (8) fürstenthumben undLanden unterthanen undt
- (9) getrewen, was Würden, Stands, oder Weesens die
- (10) seindt, ernst: und veßtiglich mit diesem Brieff und
- (11) wollen, das Sie offternanten unßern N:IJ: Regie-
- (12) zugangs habt und des Reichs lieben getrewen.
- (13) Frantz Edlen von Stockhamer, seine
- (14) Eheliche Leibs Erben, und dernselben Erben Er-
- (15) ben beederleij Geschlechts in allen und ieden ehrli-
- (16) chen, Rittersspielen, feldzügen, hohen und ni-
- (17) dern ämbtern geist: und weltlichen, hohen und

- (18) nidern Stifffern und sonst ahn allen Orthen und
(19) Enden für unßere und des heijligen Reichs, auch

TRINAESTA STRANICA

- (1) aller unßerer Erbkönigreichen, fürstentums-
(2) ber und Landen rechtgebohrne uralte Edelleu-
(3) theund Ritter Standspersohnen nicht nur ahn-
(4) nehmen, halten, zulaßen, würdigen, ehrennen-
(5) nen und erkennen, sondern ihnen auch das Ehren-
(6) wortt Edel geben und das alt Hergebrachte
(7) von uns verbessert: und bestätigte Wappen
(8) auch sonst alle in dennen von mehr hochstge-
(9) melten Kaißern Carl dem fünfften, Rudolph
(10) dem andern und von uns Selbst bekräftigten
(11) Gnadenbrieffen enthalten Privilegija, gna-
(12) den, freijheiten, vorthiejl, Recht und gerechtigt-
(13) keiten gerühliglich gebrauchen und geniessen
(14) auch von Unsert: und des heij: Reichs wegen
(15) Sie dabey veßtiglich hand haben, schützen, schir-
(16) men und gäntzlich darbey bleiben laßen, dar-
(17) wider nicht thun, noch das iemands andern zu
(18) thun, gesstatten, in seine weise nochweeg, als
(19) lieb einem ieden seije, unßere und des Reichs
(20) schwäre ohngnad und Straf und darzu eine

ČETRNAESTA STRANICA

- (1) pöen nemblich Sechzig marck lötigen golds
(2) zu vermeijden die ein ieder, so oft er freventlich
(3) hierwider thäte uns halb in unßere und der Reichs
(4) Cammer und den andern halben theijl dennen
(5) Edlen von Stockhamer, ihren Ehliche
(6) Leiß Erben beederleij Geschlechts, so hier wieder

(7) belajdiget würden, ohnnachlässlich zu bezah-
(8) len, verfallen seine und nichts desto weniger
(9) dieselbe bei ober zehnten erlangt: und bei tät-
(10) tigten Ehren Stand, Privilegien, freijheiten
(11) Recht und gerechtigkeiten, auffs kräftigste,
(12) geschützt und gehandhabt werden sollen, iedoch
(13) dennen, die das vorbeschrieben Wappen und
(14) nahmen etwa gleichfuhrten, an dennenselben
(15) und sonst hergebrachten Recht und gerechtig-
(16) keiten allerdings ohnvergriffen und ohnschäd-
(17) lich. Mit urkund dießes Brieffs besiegelt
(18) mit unßerm anhangenden Kaijs: Insiegel
(19) der geben ist in unserer Staat, Wien den zwan-
(20) zigsten monatstag februarj nach Christj un-

PETNAESTA STRANICA

(1) sers Lieben herrn und Seeligmachers gnaden-
(2) reichen GEBURTH im Siebenzehn hundert und
(3) dreijzehnten, unßerer Reichen de sRömischer
(4) im anderten, des hispanischen im zehnten, des
(5) hungarischen und Böhemibischen aber ebenfals
(6) im anderten Jahre.
(7) Carolus
(8) Vt. Frid Carl Schönborn
(9) Ad Mandatum Sac Caes
(10) Majestatis proprium
(11) EFV glandorff mppria

5.PRIJEVOD DIPLOME

PRVA STRANICA

- (1) Mi Karlo
- (2) šesti po milosti Božjoj
- (3) izabrani rimski car svih
- (4) vremena, zaštitnik Carstva, kralj
- (5) u Germaniji, u Kastilji, Aragonskoj
- (6) Legiji, oboje za Siciliju i Jeruzalem,
- (7) Ugarskoj, Češkoj, Dalmaciji,
- (8) Hrvatskoj, Slavoniji, Navari,
- (9) Granadi, Tobletu, Valenciji, Galiciji,
- (10) Mallorci, Sevilli, Sardiniji, Cordobi,
- (11) Korsiki, Murciji, Giannisi, Algarvi i
- (12) Algeciri, Gibraltaru, Kanarskim i
- (13) Indijskim otocima i Terrafirmi
- (14) Oceanskog mora, nadvojvoda
- (15) Austrije, vojvoda u Burgundiji, u
- (16) Brabantu, u Milanu, u Štajerskoj, u Koruškoj,
- (17) u Kranjskoj, u Limburgu, u Luksemburgu,
- (18) u Geldernu, u Wüttembergu, gornjoj i donjoj
- (19) Šleskoj, u Kalabriji, u Ateni i
- (20) u Neopatriji, knez u Švapskoj,

DRUGA STRANICA

- (1) u Kataloniji i u Austriji, markgrof
- (2) Svetog Rimskog Carstva u Burgau, u Mährenu,
- (3) gornjem i donjem Laußnitzu, grof
- (4) od Habsburga, u Flandriji, u Tirolu, u Pfirtu,
- (5) u Kyburgu, u Gorici i u Artoisu, zemaljski grof
- (6) u Alzasu, markgrof u Oristaniji, grof u

- (7) Gociani, u Namuri, u Roussillionu, u Cer-
- (8) danyi, gospodar Slovenske marke,
- (9) u Pordenoni, u Biskayu, u Molinu, u
- (10) Solanama, u Tripolu i u Mechelenu.
- (11) Ispovjednik za nas i naše potomstvo
- (12) u Svetom Rimskom Carstvu, također i
- (13) u našim nasljednim kraljevstvima, vojvodstvima
- (14) i pokrajinama, javno molimo s ovim pismom
- (15) i činimo za sve i sveobuhvatno kao i
- (16) vrhunac rimske carske vrijednosti,
- (17) u koje nas je svemogući Bog,
- (18) prema svojoj očinskoj providnosti, postavio
- (19) snagom svog prosvijetljenog prijestolja s mnogim
- (20) srdačnim i plemenitim rodom je ukrašen

TREĆA STRANICA

- (1) međutim zbog takvog carskog veličanstva, uvijek je
- (2) plemićki rod, prema svom plemenitom podrijetlu,
- (3) vrlini i prema zaslugama, odlikovanjima,
- (4) obdaren počastima i blagodatima, što je prijestolje
- (5) carskog veličanstva učinjeno sjajnijim i
- (6) providnijim, čak i podanike
- (7) na temelju carske blagosti,
- (8) koji unatoč krivom pokornom odnosu,
- (9) viteškim i čestitim podacima i
- (10) stalnom odanom službom se promiču i
- (11) prouzrokuju, a mi smo potom, od trenutno
- (12) dotaknutog carskog visočanstva, urođenom dobrotom
- (13) i blagosti, skloni svima i svakome u
- (14) našem i Svetom Rimskom Carstvu, također
- (15) u svim našim nasljednim kraljevstvima,
- (16) vojvodstvima i pokrajinama, podanicima vjernu čast,
- (17) dostojanstvo, prihvaćanje i prosperitet uzeti u obzir

- (18) i promicati, tako smo više
- (19) odvažni i željni, oni koji su primili
- (20) i potječu, ne samo po spolu nego ih

ČETVRTA STRANICA

- (1) postavljaju i podižu u višu čast i dostojanstvo,
- (2) također i njihove stare potvrđene
- (3) privilegije te slijedom toga stečena
- (4) prava i pravednosti potvrđuju, koji pored
- (5) toga potječu iz dobrog starog plemenitaškog podrijetla,
- (6) također u našem i Svetom Rimskom
- (7) Carstvu, kao i naša nasljedna kraljevstva,
- (8) vojvodstva i pokrajine, koji su zaduženi
- (9) za važna pitanja i poslovanja s pokornom,
- (10) poslušnom i odanom službom, pred
- (11) drugima biti postojan, voljan i zaslužan
- (12) i iskazati se.
- (13) Kad milosrdno sagledamo,
- (14) percipiramo i posebno uzmemo u obzir,
- (15) nakon što je naš vitez austrijske
- (16) vlade bio vjeran carstvu
- (17) Franz pl. Stockhamer vitez
- (18) na primijenjenom stalnom i marljivom
- (19) istraživanju, višestrukom iskustvu i znanju također
- (20) je konačno došao do potvrde i

PETA STRANICA

- (1) uvjerljivo pokazao, kako njegovi djedovi i bake ne
- (2) dolaze samo iz starog plemićkog položaja i porijekla,
- (3) već su i poslušno zastupali plemenite službe
- (4) i počasni položaj i dostojanstvo, njegov je
- (5) pra, pra, pradjed Johann Stockhamer bio u službi

- (6) vojvode Wilhelma Bavarskog oko četrnaest
- (7) stotina sedamdesete godine te stoga više
- (8) od sto godina u plemenitoj službi, njegov je
- (9) pra pradjed Leonard Stockhamer kod Weilanda
- (10) uz naše iskrene molitve je Car u dalekoj zemlji
- (11) Karlo V. priznao takvu milost
- (12) i zaslugu, da pomoću istog milosnog pisma
- (13) datiranog u Nürnbergu
- (14) desetog ožujka godine petnaest stotina
- (15) dvadeset i četvrte i njegov bračni nasljednik,
- (16) zajednički nasljednici i isti nasljednici nasljednika
- (17) dobili su razne zajedničke privilegije, zahvaljujući
- (18) njemu Leonardu Stockhameru i istim njegovim
- (19) nasljednicima i svima vama i carstvu
- (20) i carskom životu, koje sada imaju i

ŠESTA STRANICA

- (1) koje će u budućnosti steći, naučiti ili na neki drugi
- (2) način dovesti, svoje sinove, kćeri
- (3) i bračne drugove, ili bilo koje druge
- (4) osobe, kad god želite, zajedno ili
- (5) posebno, potpuno ili dodavajući, propisati,
- (6) ostaviti, založiti ili promijeniti,
- (7) to u više sadržaja, kao što stoji u
- (8) gore navedenom pismu pisanom karolinom
- (9) od riječi do riječi napisano, ista mjera kao
- (10) i kod njegova nasljednika u kraljevstvu
- (11) uz naše iskrene molitve caru u udaljenoj zemlji
- (12) Rudolfu II., potražitelj
- (13) najpokornije zahtjeva po pradjedu
- (14) Hansu Stockhameru po pitanju
- (15) sedmog studenog godine petnaest stotina sedamdeset
- (16) i osme ponovo ne samo potkrijepiti

- (17) i potvrditi, već i umjesto onoga što je prije
- (18) njega bilo dopušteno zapečatiti
- (19) od trenutka korištenja crvenog
- (20) voska, poštivati, tako da

SEDMA STRANICA

- (1) oni stari plemićki posjedi, našeg
- (2) kraljevstva i njegovi Bohemijski posjedi
- (3) premješteni prije nego što je naša
- (4) vlada među starim rodovima
- (5) iste viteške klase, ne samo primila
- (6) i prihvatila, već i uživala u privilegijama,
- (7) pravima i pravednostima.
- (8) Zbog toga, također i zbog
- (9) drugih razloga, mi smo iz vrha
- (10) naše vlade, zemlje Donje Austrije,
- (11) Franza pl. Stockhamera
- (12) zbog dobrotvornog rada stečenog za našu
- (13) bolnicu zaslužuje, ne nerazumno i previše,
- (14) iz vlastitog pokretanja i poticaja,
- (15) osobito, jer je njegov djed Aleksandar
- (16) Christophu našem nasljednom kraljevstvu
- (17) Ugarske protiv neprijatelja kršćanskog imena
- (18) prije oprosta slavno vjerovao,
- (19) potaknuo, ne samo od svojih

OSMA STRANICA

- (1) predaka već prije nekoliko stotina godina
- (2) doveden je i proveden stari plemenitaški stalež,
- (3) kao od našeg u Boga
- (4) počivanog, voljenog gospodina oca
- (5) cara Leopolda Veličanstvenog i njega, od svih

- (6) veličanstvenih sjećanja, godine sedamnaest
- (7) stotina i prve, na datum dvadeseti
- (8) kolovoz je potvrdio staro viteštvo, zajedno s
- (9) časnom riječi uzvišen, također i obojica
- (10) najuzvišenije upamćeni car Karlo
- (11) V. i Rudolf II. stekli su poštovanje,
- (12) poboljšali i potvrdili milost i
- (13) pisma slobode kojima se ovim putem potvrđuje,
- (14) priznaje i potkrjepljuje i
- (15) daje isto ovdje, da je on
- (16) pl. Stockamer, njegovi braćni
- (17) nasljednici i isti nasljednici nasljednika
- (18) dobivaju privilegije, prava i pravednosti
- (19) u svim njihovim člancima, točkama,
- (20) klauzulama, sadržaju, pravima i razumijevanju,

DEVETA STRANICA

- (1) savršenstvo rimske carske moći,
- (2) što Mi, radi prava i jednakosti
- (3) moramo potvrditi, uživati
- (4) u potpunosti u svom njihovom sadržaju,
- (5) također od nas i naših potomaka iz carstva
- (6) pritom, u isto vrijeme trebaju biti
- (7) zaštićeni i vođeni.
- (8) I isto kao i s gore navedenog istraživanja
- (9) starog plemića Stockamera
- (10) dovedeno je ovdje i vjerodostojno poput njegovog
- (11) roda, također je prihvaćeno, da je grb
- (12) njegovih predaka uključen u ovom našem
- (13) carskom pismu potvrde, dakle
- (14) nismo potvrdili istu stvar radi
- (15) njegovih najmilostivijih i zadovoljnih
- (16) zasluga, već je isti oblik priznat

- (17) i potvrđeni s određenom mjerom
- (18) na Stockhamerskom imenu aludirajući
- (19) na uvećane znakove u sljedećem obliku

DESETA STRANICA

- (1) i poboljšane, budući da je to štit koji je podijeljen
- (2) četiri puta, čiji donji lijevi i gornji desni
- (3) dio, je srebrne boje, u čijem se donjem
- (4) polju nalazi štap, pri čemu dva zavađena sokola
- (5) padaju, tako da jedan leži dolje na leđima
- (6) dok se drugi nalazi iznad, u gornjem polju
- (7) s desne strane, ali jedan leti prema lijevoj strani
- (8) ogrnuti okrunjeni orao, u desnom donjem
- (9) kutu je plavo polje nasuprot vinograda
- (10) s desne strane je okrenuti bijeli konj i crveno
- (11) odjeveni jahač koji sjedi i u svojoj
- (12) desnoj ruci uspravno drži bojni čekić,
- (13) a gornji lijevi dio zlatne je boje,
- (14) popriječeno je prerezan crnom trakom
- (15) u središtu štita je štit srebrne
- (16) boje, unutra je bivolova glava
- (17) s pozlaćenim prstenom izvučenim
- (18) kroz nos, na spomenutom štitu
- (19) stoje dvije otvorene plemićke turnirske kacige
- (20) ukrašene zlatnim obrubom, u prilogu

JEDANAESTA STRANICA

- (1) koji je do sada mnogo promišljan pl.
- (2) Stockhamer njihov davno doneseni grb
- (3) u svima i svakoj poštenoj stvari i poslovima
- (4) prekoriti i samo u jurišu, svađi,
- (5) borbi, turnirima, priznanjima, mačevanju,

- (6) viteškim igrama, pohodima, zastavama, pobjedama
- (7) nad suparnicima, pečatima, žigovima, nakitu,
- (8) pogrebima, slikama i na svim
- (9) drugim mjestima, prema njihovoj časti, potrebi,
- (10) volji i ugađati kao i naši ostali iz Svetog
- (11) Rimskog Carstva rođeni sa životnim pravima i
- (12) vitezovi koji su uživali na turnirima i stari plemići
- (13) raduju se, upotrebljavaju i uživaju, trebaju u
- (14) istoj mjeri radovati se, upotrebljavati
- (15) i uživati svi zajedno
- (16) bez sprječavanja.
- (17) Ovdje je zabrana svima i svakome
- (18) izbornom knezu, duhovnim knezovima i svjetovnim,
- (19) prelatima, grofovima, slobodnim, srčanim vitezovima, slugama

DVANAESTA STRANICA

- (1) državnim maršalima, pokrajinskim namjesnicima,
- (2) guvernerima, kapetanima, upraviteljima, strijelcima, njegovateljima
- (3) mjerodavnicima, službenicima, okružnim sucima, načelnicima,
- (4) gradonačelnicima, stručnjacima za grb
- (5) nositeljima časti, sljedbenicima, sucima, vijećnicima,
- (6) građanima, zajednicama i inače svim drugim našim
- (7) i od Carstva, također svim našim nasljednim kraljevstvima
- (8) vojvodstvima i pokrajinama, podložnim i
- (9) vjernim, koji su dostojanstvom, staležima, svojim bićem
- (10) ozbiljno i svečano s
- (11) ovim pismom i
- (12) žele, da Vi imate sljedeće godine
- (13) izravan pristup i carski dragi odanik.
- (14) Franz pl. Stockhamer, njegovi
- (15) bračni nasljednici i isti nasljednici
- (16) nasljednika oba spola u svakom i svim
- (17) poštenim, viteškim igrama, kampanjama, visokim i

- (18) niskim službama duhovnim i svjetovnim, visoki i
- (19) niski utemeljitelji i svugdje na svim mjestima i
- (20) krajevima za naše i Sveto Kraljevstvo, također

TRINAESTA STRANICA

- (1) za sva naša nasljedna kraljevstva, vojvodstva
- (2) i pokrajine s pravima rođeni stari plemići
- (3) i vitezovi uglednici ne samo da prihvaćaju,
- (4) drže, dopuštaju, cijene,
- (5) poštuju i prepoznaju, već im i daju
- (6) počasnu riječ Uzvišen a staro donesen
- (7) od nas poboljšan i potvrđen grb
- (8) također sve to potvrđeno od više
- (9) careva Karla V., Rudolfa
- (10) II. i od nas samih potvrđena
- (11) milosna pisma sadrže privilegije, milost
- (12) slobodu, pogodnosti, prava i pravednosti
- (13) upotrijebite i uživajte
- (14) također od nas i Svetog Rimskog Carstva jer
- (15) pritom imate svečanu ruku, štitite, čuvajte
- (16) i u cijelosti se držite toga, ne činite
- (17) protiv toga, niti nemojte to nekom drugom raditi,
- (18) dopustite, na svoj način,
- (19) budite svima dragi, nama i Carstvu
- (20) zakleti se bez milosti i kazne i k tome jedan

ČETRINAESTA STRANICA

- (1) poen je šezdeset Maraka lomljenog zlata
- (2) kako bi izbjegao svakog, tako često namjerno,
- (3) opet daju pola u našu i carsku
- (4) komoru, i drugu polovicu
- (5) pl. Stockhameru, njegovim bračnim

- (6) nasljednicima oba spola, pa bi ovdje
- (7) opet bili poniženi i nemilosrdno plaćena
- (8) propast njegova i ništa manje
- (9) isto je postignuto s gore navedenim točkama i potvrđeni
- (10) počasni status, privilegije, sloboda,
- (11) prava i pravednosti, u najsnažnijem,
- (12) treba zaštititi i rukovati, međutim
- (13) oni, koji su prethodno opisan grb i
- (14) koji su uzeli približno isto, u istom
- (15) i inače donesenom pravu i pravednosti
- (16) međutim bez predrasuda i bez štete.
- (17) Zapečaćeno s potvrdom o ovom pismu
- (18) s pričvršćenim carskim pečatom
- (19) koji je dan u našoj državi, Beču dvadesetog
- (20) dana u mjesecu veljači nakon Krista

PETNAESTA STRANICA

- (1) našeg dragog Gospodina i Spasitelja
- (2) milostivog rođenja godine sedamnaest stotina i
- (3) trinaeste, našeg Carstva, Rimskog
- (4) u drugom, Španjolskog u desetom,
- (5) Ugarskog i Bohemijskog tek
- (6) u sljedećoj godini.
- (7) Karlo
- (8) Friedrich Karl von Schönborn
- (9) Prema zapovijedi njegovog
- (10) carskog i kraljevskog veličanstva
- (11) EFV glandorff vlastitom rukom

6. OPIS DIPLOME

Diploma cara Karla VI. obitelji Stockhamer pisana je na pergameni njemačkim jezikom i njemačkom goticom. Izdana je u Beču 20. veljače 1713. godine. Sadržaj diplome prostire se na petnaest stranica te je izvana presvučena crvenom baršunastom tkaninom. Diplomom se potvrđuje grb i plemstvo obitelji Stockhamer. Sama diploma ne sadrži prikaz grba, no on je opisan u diplomi.

Kada govorimo o strukturi, možemo utvrditi da diploma sadrži sve dijelove koje sadrže javne isprave, dakle protokol ili uvod, korpus ili sadržaj i eshatokol ili zaključak. Na samom početku diplome je invocacija: „Mi Karlo šesti po milosti Božjoj izabrani rimski car svih vremena.“¹⁵. Protokol započinje sa carevim imenom i intitulacijom, koja glasi: „Mi Karlo šesti po milosti Božjoj ..“.¹⁶ Prisutan je i invocatio divina, na temelju kojeg se izriče da car vlada „po milosti Božjoj“.¹⁷ Nakon toga slijedi inskripcija koja sadrži ime i naslov destinataru ili osobu kojoj je ova diploma namijenjena, a u ovom slučaju je to Franz Stockhamer. Karlo VI. potvrđuje Franzu Stockhameru već ranije stečen grb i plemstvo, također navodi se da plemićke povlastice može koristiti on, ali i njegovi nasljednici te nasljednici nasljednika.¹⁸

Tekst ili korpus se sastoji od arenge, nastoji se potaknuti moralna sentencija, potaknuti druge na opću dobrobit koja proizlazi dodjeljivanjem zasluga:

„...također i njihove stare potvrđene privilegije te slijedom toga stečena prava i pravednosti potvrđuju, koji pored toga potječu iz dobrog starog plemenitaškog podrijetla, također u našem i Svetom Rimskom Carstvu, kao i naša nasljedna kraljevstva, vojvodstva i pokrajine, koji su zaduženi za važna pitanja i poslovanja s pokornom, poslušnom i odanom službom, pred drugima biti postojan, voljan i zaslužan iskazati se.“¹⁹

Nakon arenge slijedi promulgacija, kojim je objavljen sadržaj isprave tj. diplome:

¹⁵HR-DA VŽ-118. ZBIRKA GRBOVNICA, Diploma kojom Karlo VI. potvrđuje grb i plemstvo obitelji Stockhamer 1713., 1

¹⁶ISTO, 1713., 1

¹⁷ISTO, 1713., 1

¹⁸ STIPIŠIĆ, 1991., 150

¹⁹HR-DA VŽ-118. ZBIRKA GRBOVNICA, Diploma kojom Karlo VI. potvrđuje grb i plemstvo obitelji Stockhamer 1713., 4

„...javno molimo s ovim pismom i činimo za sve i sveobuhvatno kao i vrhunac rimske carske vrijednosti, u koje nas je svemogući Bog, prema svojoj očinskoj providnosti, postavio..“²⁰

Zatim slijedi naracija, okolnosti koje su prethodile ovom činu. To su zapravo zasluge koje su dovele do određenog statusa. U diplomi za potvrdu plemstva ima zasluge Franz Stockhamer, ali i njegovi preci:

„... nakon što je naš vitez austrijske vlade bio vjeran carstvu Franz pl. Stockhamer vitez na primijenjenom stalnom i marljivom istraživanju, višestrukom iskustvu i znanju također je konačno došao do potvrde i uvjerljivo pokazao, kako njegovi djedovi i bake ne dolaze samo iz starog plemićkog položaja i porijekla, već su i poslušno zastupali plemenite službe i počasni položaj i dostojanstvo“.²¹

U najvažnijem dijelu isprave, dispoziciji, naveden je moralni objekt koji je dan Stockhameru, odnosno grb i plemstvo:

„...na datum dvadeseti kolovoz je potvrdio staro viteštvo, zajedno s časnom riječi uzvišen, također i obojica najuzvišenije upamćeni car Karlo V. i Rudolf II. stekli su poštovanje, poboljšali i potvrdili milost i pisma slobode kojima se ovim putem potvrđuje, priznaje i potkrjepljuje i daje isto ovdje, da je on pl. Stockamer, njegovi bračni nasljednici i isti nasljednici nasljednika dobivaju privilegije, prava i pravednosti u svim njihovim člancima, točkama, klauzulama, sadržaju, pravima i razumijevanju..“²².

U sankciji se izriče kazna svima onima koji bi učinili nešto da se dispozicija ne izvrši:

„... ne činite protiv toga, niti nemojte to nekom drugom raditi, dopustite, na svoj način, budite svima dragi, nama i Carstvu zakleti se bez milosti i kazne i k tome jedan poen je šezdeset Maraka lomljenog zlata...“.²³

U koroboraciji se navode sredstva i načini kojima se osigurava pravni učinak, to su pečat, potpis, a na kraju diplome stoji i potpis cara Karla VI.²⁴:

²⁰HR-DA VŽ-118. ZBIRKA GRBOVNICA, Diploma kojom Karlo VI. potvrđuje grb i plemstvo obitelji Stockhamer 1713., 2

²¹ISTO, 1713., 4-5

²²ISTO, 1713., 8

²³ISTO. 1713., 13-14

²⁴ STIPIŠIĆ, 1991., 151- 152

„Zapečaćeno s potvrdom o ovom pismu s pričvršćenim carskim pečatom koji je dan u našoj državi, Beču dvadesetog dana u mjesecu veljači nakon Krista...“²⁵

U eshatokolu se nalazi datacija i mjesto nastanka diplome. Na kraju diplome se nalaze potpisi cara Karla VI. i Friedricha Karla von Schönborna.²⁶

„... koji je dan u našoj državi, Beču dvadesetog dana u mjesecu veljači nakon Krista našeg dragog Gospodina i Spasitelja milostivog rođenja godine sedamnaest stotina i trinaeste...“.²⁷

Glavni sudionici isprave su auctor ili osoba koji vrši pravnu radnju, u ovoj diplomi je to car Karlo VI. i Franz Stockhamer koji je destinatarius tj. osoba kojoj je namijenjen pravni čin. Također na kraju isprave je naglašeno da je diploma napisana na molbu cara Karla VI.: „Prema zapovijedi njegovog carskog i kraljevskog veličanstva“.^{28,29}

6.1. Jezične značajke diplome

Diploma je pisana novovjekovnom njemačkom goticom, koja se razvila u 16. stoljeću iz srednjovjekovnog latinskog pisma³⁰. Također razlikujemo pisani oblik (*Schreibschrift*) i tiskani oblik (*Druckschrift*) pisma. Sa sigurnošću možemo potvrditi da je diploma pisana tiskanim oblikom ili *Druckschriftom*.³¹

Što se tiče samog razvitka njemačkog jezika, razlikujemo pet epoha razvitka. Prva epoha razvitka njemačkog jezika naziva se *Althochdeutsch*, obuhvaća razdoblje od 600. do 1050. godine. Zatim od 1050. do 1350. godine traje epoha koja nozi naziv *Mittelhochdeutsch*, od 1350. do 1650. godine traje *Frühneuhochdeutsch*, od 1650. do 1950. traje epoha *Neuhochdeutsch* te od 1950. godine *Gegenwartsdeutsch*. Gore navedena diploma datira iz

²⁵HR-DA VŽ-118. ZBIRKA GRBOVNICA, Diploma kojom Karlo VI. potvrđuje grb i plemstvo obitelji Stockhamer 1713., 14

²⁶STIPIŠIĆ, 1991., 153

²⁷HR-DA VŽ-118. ZBIRKA GRBOVNICA, Diploma kojom Karlo VI. potvrđuje grb i plemstvo obitelji Stockhamer 1713., 13-14

²⁸STIPIŠIĆ, 1991., 158

²⁹HR-DA VŽ-118. ZBIRKA GRBOVNICA, Diploma kojom Karlo VI. potvrđuje grb i plemstvo obitelji Stockhamer 1713., 15

³⁰LAZANIN, 2004. 22

³¹LAZANIN, 2004., 22-23

1713. godine, prema tome pripada epohi koja nosi naziv *Neuhochdeutsch*. Prema nekim autorima *Frühneuhochdeutsch* epoha traje do 1750. godine.³²

U razdoblju humanizma i reformacije pojavljuje je Frühneuhochdeutsch. Kao što sam već navela, neki autori smatraju da ta faza traje do 1750. godine. Dolazi do procesa zvanog ranonovonjemačko diftongiranje i monoftongiranje, odnosno dugi samoglasnici iz srednjovisokonjemačkog postaju diftonzi u ranonovonjemačkom. Sljedeći primjer pokazuje tu promjenu, mhd. *iu*, *liute* > fnhd. *Leute*. Srednjovisokonjemački diftonzi *ie*, *uo* prelaze u ranonovonjemačke *i*, *ü*. Primjerice mhd. *lieb*, *guot* > fnhd. *lieb*, *gut*. Ranije navedeni primjer nalazimo i u našoj diplomi, pridjev *gut* bi u mhd. glasio *gout*.³³

U njemačkim tekstovima postoji i problem grafije. Primjerice kod pisanja naziva mjeseci latinskog porijekla dolazi do „*ij*“, takav primjer nalazimo i u našoj ispravi „*den zehenten Martij*“³⁴, „*Februarij*“³⁵. Također dolazi do učestale uporabe podvostručenih suglasnika, npr. „*auff*, *Brieff*“³⁶, *auffnehmen*,³⁷ *standhafftig*, *bekräftiegt*³⁸, *fünfften*,³⁹ *worauff*,⁴⁰ *auffschlagen*, *hierauff*⁴¹“. Imenice koje završavaju sufiksom *-nis* u ispravama su često pisane s *-nus*, u diplomi nalazimo primjer imenice „*verhaltnus*“ umjesto „*Verhältnis*“ i „*erfandnus*“ umjesto „*Erfandnis*“⁴²“. U diplomama, grbovnicama i drugim ispravama često se koriste kratice. Dvije najčešće vrste kratica su suspenzija i kontrakcija. Suspenzija se sastoji od početnog dijela neke riječi ili prvog slova, koristi se u slučajevima čestog ponavljanja neke riječi. Kod kontrakcije od riječi se piše početak i kraj, ponekad i slovo iz sredine. U našoj ispravi se nalazi nekoliko kratica, primjerice „*heij: Röm:*“⁴⁴ umjesto *heiligen Römischen*.⁴⁵

³²LAZANIN, 2004., 24

³³LAZANIN, 2004., 26-28

³⁴HR-DA VŽ-118. ZBIRKA GRBOVNICA, Diploma kojom Karlo VI. potvrđuje grb i plemstvo obitelji Stockhamer 1713., 5

³⁵ISTO, 1713., 14

³⁶ISTO, 1713., 2

³⁷ISTO, 1713., 3

³⁸ISTO, 1713., 4

³⁹ISTO, 1713., 5

⁴⁰ISTO, 1713., 10

⁴¹ISTO, 1713., 11

⁴²ISTO, 1713., 3

⁴³LAZANIN, 2004., 34-35

⁴⁴HR-DA VŽ-118. ZBIRKA GRBOVNICA, Diploma kojom Karlo VI. potvrđuje grb i plemstvo obitelji Stockhamer 1713., 2

⁴⁵LAZANIN, 2004., 88-92

7. ZAKLJUČAK

Diploma kojom Karlo VI. potvrđuje grb i plemstvo obitelji Stockhamer 1713. godine pisana je novovjekovnom njemačkom goticom, koja se razvila u 16. stoljeću iz srednjovjekovnog latinskog pisma. Diploma je izvana presvučena crvenom baršunastom tkaninom, a njen sadržaj se prostire na petnaest stranica. Iako je 18. stoljeće početak prosvjetiteljstva, razdoblje tolerancije, slobode, napretka i stalnog rasta stanovništva, diploma je izdana u razdoblju borbi za prijestolje (rat za španjolsko nasljeđe, a kasnije i za poljsko). U ranonovonjemačkom jeziku dolazi do određenih glasovnih promjena, kao što su diftongiranje i monoftongiranje, također do problema oko grafije.

Zahvaljujući prijepisu i prijevodu diplome dolazimo do podataka tko je bio Franz Stockhamer i saznajemo tko su njegovi preci te kojih je godina došlo do potvrđivanja plemstva i grba. Iz „*Historisches Lexikon Wien*“ saznajemo da je Franz Stockhamer bio liječnik, rektor, dekan te je prije smrti liječio cara Leopolda I.. Važno je naglasiti da je Franz Stockhamer u službi liječnika pomogao liječiti građane Habsburške Monarhije tijekom epidemije kuge 1679. godine te tijekom opsade Beča od Osmanlija 1683. godine. Zbog tih nesebičnih djela car Leopold I. mu je potvrdio grb i plemstvo. Nakon smrti Leopolda I. to isto je učinio i car Karlo VI. 1713. godine. S tim potvrdama pravo uživanja ima Franz Stockhamer, ali i njegovi nasljednici i nasljednici nasljednika. Iako diploma nažalost ne sadrži slikovni prikaz grba, on je opisan na desetoj stranici u diplomi.

8. LITERATURA

Primarni neobjavljeni izvor:

1. Diploma kojom Karlo VI. potvrđuje grb i plemstvo obitelji Stockhamer 1713., HR-DA VŽ-118. ZBIRKA GRBOVNICA

Sekundarna literatura:

1. Bertoša S. (2004.): „Svjetska povijest modernoga doba : (XVI.- XIX. stoljeće) : s posebnim osvrtom na Apeninski poluotok “. Zagreb: Profil
2. Czeike, F. (2004.): „Historisches Lexikon Wien. BAND 5“ Beč: Buchverlage Kremayr und Scheriau/ Orac
3. Lazanin, S. (2004.): „Priručnik iz njemačke paleografije“. Zagreb: Tipex
4. Schützeichel, R. (1974): „Althochdeutsches Wörterbuch“. Tübingen: Max Niemeyer Verlag
5. Skupina autora (2005.): „Povijest Hrvata. Od kraja 15. st. do kraja Prvoga svjetskog rata“. Zagreb: Školska knjiga
6. Skupina autora (2008.): „Povijest 11.Doba prosvjetiteljstva(18. stoljeće)“. Piottello. Europapress holding
7. Stipišić. J (1991.): „Pomoćne povijesne znanosti u teoriji i praksi“. Zagreb: Školska knjiga

9. PRILOZI

Prilog 1.: Diploma kojom Karlo VI. potvrđuje grb i plemstvo obitelji Stockhamer 1713., HR-DA VŽ-118. ZBIRKA GRBOVNICA

Maximilian

der Rechte von Gottes Gnaden
Römischer Römischer Kaiser zu aller
zeiten Reich des Reichs König
in Germanien zu Castilien Aragon
Leon Keder Navarra zu Sicilien
Ungarn Bosnien Dalma
tien Croatien Slavonien Navarra
Kanalen Toledo Valenz Gallicien
Majorica Sardinien Cordeba
Cersica Murcia Sienna Algarbieren
Algerieren Gibraltar der Canarischen
und Indianischen Inseln und Terra fir
ma des Oceanischen Meeres Erzhertog
zu Osterreich Herzog zu Burgund zu
Brabant zu Mailand zu Steyer zu Carin
ten zu Craun zu Tirol zu Lubenburc
zu Siebden zu Wirtenberg Ober und Ni
der Schlesien zu Calabrien zu Athen und
zu Neopatrien Fürst zu Schwaben zu

Catalonien und zu Slavien, Marggraf des
heyl. Röm. Reichs zu Burgau, zu Mähren
Ober- und Nieder Osterreich, Herzog zu
zu Böhmen, zu Flandern, zu Lijcol, zu
zu Burgund, zu Sibirien, und zu Artois, Landgraf
in Elzas, Marggraf zu Orislaug, Graf zu
holstein, zu Kamur, zu Ruffien, zu An
tania, Herr auf der Windischen Mark
zu Portenan zu Ostaja, zu Molus, zu
Saluz zu Tripeli und zu Mecklen.

Erkennen für uns und unsere Nach
kommen dem heyligen Röm. Reich, auch
sein unheimlich Reich, fürstenthum
und Landen öffentlich mit diesem Brief und
tun kund alles und jeder maniglichem, wie
die Höhe der Römischen Kaiserlichen Würdig
keit, davon der Allmächtige Gott uns
nach seiner väterlichen Verheißung, geschehen
durch Macht ihres erlauch. An. Ludus mit vieler
herlichen und hohen Beschickung gezieret ist,

in dem weyl. heyl. Röm. Reich, auch
die adeliche Geschlechter, ihrem adelichen Verkom
men, Lügund und verdiensten nach mit Ehren, Wür
den und Wohlthaten begabt worden, in der liebe
der heyl. Kaiserlichen Majestät gütlich und
schönherz gemacht wird, auch die unbedeutend
durch erfundenen Kaiserlichen mildigkeit, die
depte mit deren schuldiger gehorsamen ver
halten, Ritterliche und weltliche Taten und
feständige Tugenden dinsten bewegt und verbe
sere werden. Und wir den, aus recht brüh
te Kaiserliche Würdigkeit, angebornes gütlich
und milde, genügt sein, alles und jeder Maje
stät und des heyligen Römischen Reichs, auch
alles unserer Reichthümer, fürstenthum
für und Landen unterthanen und getrewen
Würde, erhaltung und Wohlstand zu betru
und zu besorgen; Des sind wir des mehr
begierlich und gewogen, dem ienigen nahmen
und Stammen, auch geschehen nicht nur in

höherer Ehr und Würde zu erheben und zu schreie
sondern sie auch dazumitteln und ihu alt herge
brachte Privilegia, festiglich darzu erworbene
Recht und gerechtigkeit zu behauptigen. Zu neben
dem, das die guten alten adelichen herkommen
sind, sie auch zu nahen und des heiligen Rö
mi sehen Reichs sowohl, als unserer Erklärung
verleihen, fürstentumben und Landen obliegen
den niedrigen, Rieden und geselschaften mit nicht
känig: treu: und gehorsamstien diensien zu an
dem stand bestig, willig und verduent machen und

Wann die nun gnädiglich angesehen
wird genant und insonderheit, keltisch, hie
maßen / nach dem unser Nider Osterreichischer
Regierung: Rait und des Reichs lieber getreuer
Frantz Selzer von Stockhaimer, Raiter
aus angewandtes beständigung und stüfiges nach
schiedent in mehrere veltand und afabimus auch
endlichen auß den grund gelangt und glauh

würdig erwiesen, wieder seine großstem nicht
nur ihres alten adelichen stand und herkommen
gewest. sondern auch nachhinfertig adeliche dien
ste und dazumitteln Lohr würdig vertretten / diese
irre in Erbschaller Johann Roelhamer, heighe
zogs Wilhelm in Bagua Hoff am 18. des 16. he 1611
zogen hundert. hundertzig und alsom der dazun
dert Jahren in adelichen bedingungen, dessen re
uegroßdeller Leonard Roelhamer, abt heigweg
land in seine herren deller weyland kaiser
Carl dem fünfften in solchen gnaden und in
diensien gestanden, das von demselben, vumit
tel eines gnadenbriefs de Jule zu Nürnberg
den sechsten Martij im dard hinfertigen hundert
vier und zwanzig Jahre und seinen Adeliche
Güts Erben und dinstlichen Erbschaller versta
dne obgenantim Privilegia verstaht, verduent
dem Er Leonard Roelhamer und die selbe
ne Erben alle und ihu jegliche kaiserliche
und des Reichs Lehen, die sie recht haben und

künftig erwecken, erlassen, oder sonst in ande-
re weeg abn sich hingen, ihren Söhnen, löchern
und Besessertlichen, oder allen und jeden ande-
ren Personen, wann Sie wollen, summern, oder
sonderlich gar, oder zum Bejhl geben, verjehen,
vermachen, verständen, oder verändern ma-
gen, wie solch alles Innehin machts, in obruan-
ten Carolinischen Freyheits Brieff von wort zu
worten gezeichnet stehet, der dan gleicherz
maßen von seinem Nachfolger adne Reich
in dem auch hien Veltren Keyland Kaiser
Rudolpho dem andern, auff undt drit Könige
in selben des Suppliantens Regens Walte-
ren Hans Hochstamer zu Prag den zehentor
November A. fünfzeden Hundert acht und
siebenzig dwech und dwech nicht allein bekräf-
tiget und bekräftiget, sondern auch anstatt
des selben vordien zum höchsten erlaubtwere
senen blawen, von der drit abn das rotte
wachs zu gebrauchen, vergünstiget, so das

solch alten adelichen Stand wegen, mehrere
Königliche und Kayserliche Lande, die
de hewogen worden vorgedachte Inne
regie-
rungszeit guley die alte Besessertliche dem
selben Adelstandes nicht allein guff; und abn
zu nechten, sondern auch dem Privilegiere
Rechten und gerechtigkeit mit guley zulege.

Darumb und dießer, auch anderer
weegwegen, sind Wir den von obruan-
tens Regierungzeit der Nider Osterreich
Landen Grafen E. d. von Stoeckhamer
mit unser Erzhauß erwehnter Fürstliche
reidener willen, nicht odnwillig und zum
selben selbst ai quere Bewegung und anzeichne
sonderheit, das dessen E. d. von Stoeckhamer
Christens in unserm Erbkönigreich Hunga-
ren wider den Erbkönig Christlichen Matheas
von Ebla sein leben rühliches gelapten, verur-
sachet worden, nicht nur dessen von seiner dor-

Item bereits von einigen Hundert Jahren herge
bracht und fortgeführt den alt adelichen Stand
wie nicht minder auch den von uns in dem
pöbden herkömmlichen besten Vatters
Königs Leopoldi Majestät und du allerhöch
würdigsten kaiserlichen in dem die sieben
Hundert und eins unter dato den zwanzigsten
Augusti bestätigten alten Völlerstand nicht
dem Ehrenwort des kaiserlichen auch herde von
allerhöchlichst gedachten Königen Saul dem
fünften und Rudolphi dem andern in dem von
langt vor bestanden und bestätigten und in
früheren Zeiten hienit auch neue zu bestän
digen und zu bestätigen, bestätigten und be
stätigt dieselbe auch also hienit das er
Edler von Stockhaimer seine Schliche
Leib Ecken und dinstellen dinstellen die
darin enthaltene Privilegia Recht und gerech
lichkeiten in allen ihren Artikeln Punkten
Clausulen Inhalt, Inhalt und begriffung

von Könige her kaiserlicher macht vollkom
menheit was Wir von Recht und Billigkeit
wegen, daran zu bestätigen haben, alles
was in demselben, vollkommenlich genießen, auch
von uns und unsern Nachkommen abwechsel
daß es allerdings gesichert und gehandhabt
den sollen wadmögen.

Und gleichwie bei obenanter Reich
Verordnung des alt adelichen Hochbamben
hergebrachten und gewöhnlichen in dem
Reichsrecht, auch hienit, das hienit der alte
den gewöhnlichen Wägen in diesem unheimlich
Verordnungs Schrift mit unsern wegen werde, all
je haben die dieselbe, auch hienit, zu standmal
hergebrachten und gewöhnlichen geworden, wieder
den willig, gleiches gestalt nicht nur bestätigt
und bestätigt, sondern auch mit einiger maße
auf dem Stockhaimerischen nach dem alludirend
den hienit nachfolgenden gestalt verordnet

Yen neunflich zwelzig markt lötigen golds
zu verneymen die ein ieder, so oft er heimlich
hien wider thäte und halt in unserer rath des Reich
Lammer und den andern halben theil den an
Edlen von Stockhämmer, ihren Erben
Erben Erben haderlich des Reichs so hien wider
belag diget wüßden, obnachlässlich zu beza
len, verfallen sein und nichts desto weniger
die selbe keyserliche erlangt, und bestät
tigten Brevi Hand, Privilegium, Freyheiten
Recht und gerechtigkeiten, auch kräftig ge
gesühzt und geschützt werden sollen, und
denen, die das verbescheibene Wapen und
nahmen etwa gleichsetzen, an denselben
und sonst beschreiben Recht und gerechtig
keiten allerdings obvergriffen und obersch
lich. Mit urkund dieses Breivs besiegelt
mit unserm anhangenden keyserlichen
der gebreist in unserer Stadt Wien den zwan
zigsten Monats tag february nach Christy na

seislichen heym und beeligmacbers gnaden,
wie den Reichs rath im hertenischen hundert und
drey zehnten, in beyer Theilen des Römischen
im anderten, des hystorischen im sechsten, des
ungarischen und böhmischen akerchens
im anderten Buche.

Carolus

Handwritten signatures and initials, including a large, ornate signature that appears to be 'Friedrich'.

Sal. Mandatum Sac. Cas.
Majestatis proprium.
E. F. J. Landrock